

עת"א 21998/04/17 - רפאל אביטן נגד שרות בתי הסוהר, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

21 מאי 2017

עת"א 21998-04-17 אביטן (אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'

בפני כב' השופט ד"ר רון שפירא, סגן נשיא

העותר	רפאל אביטן, (אסיר) ע"י ב"כ עו"ד קלוגרמן (סניגוריה ציבורית)
נגד המשיבים	1. שרות בתי הסוהר 2. מדינת ישראל

פסק דין

ענינה של עתירה זו בבקשת העותר להחזירו לסבב חופשות. יצוין כי אין זו העתירה הראשונה שמגיש העותר. קדמו לה שתי עתירות נוספות שנדונו בפני, עת"א 15106-01-17 ועת"א 28425-03-17.

העותר מרצה מאסר ממושך, משך כעשרים (20) שנים, בגין הרשעתו בעבירות מין חמורות. את עיקר מאסרו כבר סיים לרצות והוא מצוי בשלבי המאסר האחרונים. בעבר יצא לחופשות רבות (כ 160 חופשות) עד שאלו הופסקו. בעתירות הקודמות שהגיש עלו טענות בענין סיווגו בקטגוריה שאינה מאפשרת את הוצאתו לחופשה. בעקבות ובהמשך לפסקי הדין שניתנו בעתירות הנ"ל שונתה הקטגוריה לב/1 כך שעקרונית אין מניעה להוציא את העותר לחופשות. אלא שכעת מתנגדים המשטרה ושב"ס להוציאו לחופשה

התנגדות המשטרה ושב"ס מבוססות על שני נדבכים. הראשון הוא העובדה שכנגד העותר מתברר כתב אישום שהוגש בבית משפט השלום בנתניה. בעתירה קודמת בעניינו של העותר, עת"א 28425-03-17 צוין בית משפט זה כי עניינו של כתב האישום המתברר בנתניה ב"תקריט בינו ובין אסיר אחר. בגין תקריט זה הוגש כתב אישום והתיק קבוע להקראה במאי 2017. מעין בכתב האישום עולה כי אין מדובר בתקריט שכל כולה מונחת לפתחו של העותר ונראה כי גם לאסיר האחר הייתה תרומה כלשהי לתקריט שאירעה, זאת מבלי להקל ראש בהתנהגותו הקלוקלת והאלימה של העותר, אשר גרמה לכאורה בסופו של דבר לחבלות לאסיר האחר, כך על פי הנטען. כמובן שהעותר נהנה מחזקת החפות שכן לא הורשע. בנוסף, מדובר בעותר אשר, כאמור, ריצה כמעט 19 שנות מאסר מתוך 20 שנים שנגזרו עליו בתיק נשוא מאסר זה ואשר יצא לחופשות רבות בעבר. כל אלה מלמדים על כך שמסוכנותו של העותר אולי איננה בדיוק כפי שנטען על ידי המשיב." בין לבין בוצעה בתיק המתנהל בנתניה הקראה. התיק נקבע למתן תשובה לאישום לחודש ספטמבר הקרוב. בהנחה שבמועד זה תינתן תשובה, ועד כמה שניתן להבין העותר צפוי לכפור במיוחס לו, נראה כי שמיעת הראיות והכרעת הדין יינתנו בסמוך למועד בו יסיים העותר לרצות את כל תקופת מאסרו, אם לא מאוחר יותר.

הנדבך השני נושא כותרת "התנהגות הנאשם בכלא". לעניין זה הוצגו בפני מכלול של מידעים ונתונים בנוגע להתנהגותו. עינתי במידעים. מדובר במידעים רבים שנאספו לאורך שנים (וכאמור, העותר כבר מצוי במאסר כ 19 שנים). ואולם עיון במדעים מראה כי למעט שניים, אליהם אתייחס, רובם כבר מלפני זמן העולה על שנה מהיום.

שני המדעים הטריים, מהעת האחרונה, קשורים בהתפרצויות כעס שלא חרגו מהתבטאויות מילוליות. מקרה אחד עניינו בהחלפת ביטויים בלשון לא ראויה, בלשון המעטה, בין העותר לאסיר אחר על רקע של ויכוח בינם. מעיון במידע לא ברור מי מהאסירים גרם להתלהטות הויכוח ואולם מעבר לחילופי "הברכות" בין השניים לא ידוע כי התפתח אירוע חמור יותר.

העניין האחר קשור לויכוח מילולי שהיה לעותר עם גורמי שב"ס ומשטרה כאשר בעת היותו בדרכו לאחד מבתי המשפט בארץ לא ניתן לו להכניס חומר הקשור לנושא הדיון המשפטי לתאו. על רקע זה התפתח ויכוח עם גורמי הכליאה.

לעניין זה ראוי להרחיב את הרקע למערכת היחסים הטעונה שבין העותר לגורמי שב"ס. העותר ואנשי שב"ס אינם מיוודים, זאת בלשון המעטה. העותר מרבה להגיש תלונות משמעותיות, עתירות וכן תביעות אזרחיות כנגד גורמי שב"ס. התביעות האזרחיות נדחות ברובן. לאחרונה אף ניתן פסק דין בתיק תא"מ 48369-03-16 אשר דחה את תביעתו נגד שב"ס וחייב אותו בהוצאות לדוגמה (פסק דין מיום 4.5.17). מעיון בפסק הדין הנ"ל ניתן ללמוד על המתח שנוצר בין העותר לשב"ס וחוסר האמון שיש לעותר בגורמי שב"ס. חוסר אמון שבא לידי ביטוי גם בעניין עתירה זו כאשר אגרה ששולמה ע"י העותר באמצעות גורמי שב"ס לא הועברה, מסיבה שטרם הובהרה, לתיק בית המשפט וכתוצאה מכך נדחה מועד הדיון בעתירתו. אדגיש כי בהחלט יתכן שמדובר בתקלה טכנית. עם זאת, על רקע כל האמור, מרגיש העותר כי אנשי שב"ס "מחפשים אותו", כך לדבריו בעתירות בפני, ומתנכלים לו ללא בסיס.

לאחר שעיינתי בכל החומר שהוצג לעיוני אני קובע כי לא ראיתי בכל המידעים והטעמים שביססו את החלטת שב"ס ככאלו המקימים עילה שלא להוציא את העותר לחופשה, זאת לאחר שסווג בקטגוריה ב/1 ולכאורה אין מניעה להוציאו לחופשה.

בכל הנוגע לכתב האישום העתיד להתברר בנתניה - כפי שכבר צוין, על פניו נראה כי מדובר באירוע אלים שיתכן שלאסיר האחר הייתה תרומה משמעותית להתרחשותו. בכל מקרה, אותו אירוע התרחש לפני יותר מחצי שנה. לא ידוע כי העותר היה מעורב באירוע אלים או אירוע שלילי אחר מאז ועד היום. לעותר עומדת חזקת החפות. כפי שצוין, נראה כי עד לסיומו של אותו משפט גם יסיים העותר את ריצוי מאסרו. אין זה ראוי לראות באותו הליך כאירוע המצדיק את שלילת חופשותיו. לכל היותר ניתן להוציאו לחופשה בתנאי פיקוח נוקשים יותר.

בכל הנוגע להתנהגותו שפורטה לעיל - נראה כי מדובר בתופעה מעגלית: חוסר האמון והטינה שבין אנשי שב"ס לעותר גורם לעלית מתח, שגורמת לעיתים לשימוש בשפה בלתי ראויה (בין אם כלפי סוהרים ובין אם כלפי אסירים אחרים), כפועל יוצא נמנעות מהעותר טובות הנאה, דבר המגביר את חוסר האמון ההדדי והמתח ואת התגובות המתפרצות וחוזר חלילה.

מוכן אני להניח, לצורך ההליך שבפני, כי העותר נמנה על האנשים הפחות חביבים שבין האסירים הנתונים במשמורת שב"ס. מוכן אני גם להניח כי האמור במידעי שב"ס, מהם עולה כי אין מדובר באדם הנוהג ביושר, גם הוא נכון. לא בכדי נגזר עליו עונש של 20 שנות מאסר. העונש משקף את חומרת העבירות שבביצוען הורשע. התקופה בה הוא שוהה בכלא, כבר קרוב ל 19 שנים, לא הוסיפה לו שמחת חיים. כך ככל הנראה. ואולם לא ניתן להתעלם מהעובדה שהעותר אינו נוקט באלימות. הוא נוקט בפעולות משפטיות ומגיש תביעות לבתי משפט כנגד גורמי שב"ס וכן תלונות כנגד סוהרים. הגישה לערכאות כדי שיבררו את טענותיו היא זכות יסוד. כך גם זכותו להתלונן ליחידה לחקירת תלונות נגד סוהרים. ככל שזכות יסוד זו מנוצלת לרעה התרופה היא בהשתתפות הוצאות משפט. ואולם נקיטת הליכים משמעותיים והטלת סנקציות כגון מניעת טובת הנאה עקב מימוש זכות בסיסית מהווה, לגישתי, צעד בלתי ראוי שאינו הולם רשות שלטונית ומנוגד לעקרונות היסוד של השיטה המשפטית. כאמור גם סבור אני כי בפועל מושגת התוצאה ההפוכה מהמבוקש: חוסר האמור גובר, המתח עולה וכך גם מתגברות הבעיות.

בנסיבות אלו סבור אני כי ההחלטה שלא להחזיר את העותר לסבב חופשות, מהטעמים כפי שהוצגו בפני, היא החלטה שלא נשענת על טעמים סבירים, מחוסרת תשתית של ראיות מנהליות המצדיקות החלטה מסוג זה, בלתי סבירה ובלתי ראויה.

אשר על כן העתירה מתקבלת במובן זה שבתוך 10 ימים יקבעו תנאים להוצאת העותר לחופשה, בסדרי פיקוח המשקפים את המסוכנות הנשקפת מהעותר על רקע הרשעותיו, התנהגותו בעת עשרות החופשות אליהן יצא, וכיוצא באלו. מובן כי אם קיים מידע המצביע על מסוכנות הנשקפת מהעותר כלפי גורם כל שהוא, או אם ביצע העותר בימים האחרונים מעשה ממשי מסוג המעשים שבגינם מופסקות חופשות אסירים, כי אז יובא הדבר בחשבון במסגרת ההחלטה שתתקבל. ואולם ככל שאין שינוי בבסיס הנתונים כפי שהוצג בפני, כי אז אין עילה שלא להעניק לעותר את טובת ההנאה הניתנת לאסירים שהתנהגותם תקינה.

בשולי האמור אבהיר כי ההערות בכל הנוגע להליך המתקיים בבית משפט השלום בנתניה נאמרו ככל שהדבר מתייחס לשיקול הדעת המנהלי שעל שב"ס להפעיל בעת בחינת בקשת האסיר ליציאה לחופשה. מובן כי אינני מביעה כל עמדה בכל הנוגע להליך המתנהל שם. בית משפט השלום בנתניה ידון בכתב האישום שבפניו בהתאם להוראות החוק ולפי מיטב שיקול דעתו.

בסיכומי של דבר אני מורה כי בכפוף לכל האמור לעיל יקבעו בתוך 10 ימים מהיום התנאים ליציאת העותר לחופשה. בהעדר נתון חדש מהימים האחרונים יחזור העותר לסבב חופשות, כפי שהיה בעבר עת יצא למספר רב של חופשות.

המזכירות תשלח עותק פסק דין לב"כ הצדדים.

ניתנה היום, כ"ה אייר
תשע"ז, 21 מאי 2017,
שעה 22:40 בהעדר
הצדדים.

ד"ר ר. שפירא, ס. נשיא